

บทที่ 7

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (Civil Procedure)

วิธีพิจารณาความแพ่งของสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลจากเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

1) วิธีการพิจารณาความแพ่งของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นระบบกล่าวหา (adversary system) มากกว่าจะเป็นระบบไต่สวน (Inquisitorial system) ทำให้ทนายความทั้ง 2 ฝ่ายมีความกระตือรือร้นในการดำเนินคดีของตน ทำให้เกิดประเพณีการสงวนพยานวัตถุ พยานบุคคลและข่าวสารบางอย่างไว้เพื่อเปิดเผยในเวลาอันสมควร (surprise) ในขณะเดียวกันก็เท่ากับเป็นการจำกัดบทบาทของผู้พิพากษาให้อยู่ในฐานะเป็นคนกลาง ไม่ได้เป็นผู้ค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีด้วยตนเอง

2) การมีสถาบันลูกขุนซึ่งทำให้การพิจารณาไม่เย็นเยื่อ มีลักษณะจริงจัง และทำให้การพิจารณาค้ายกับการแสดงละครไปในตัว ก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะแยกหน้าที่ของลูกขุนออกไปจากผู้พิพากษา

แม้จะได้รับอิทธิพลคล้ายคลึงกันทั้ง 2 ประการนี้อย่างมากก็ตาม ศาลสหรัฐและศาลในแต่ละมลรัฐต่างก็มีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันมีลักษณะเป็นของตนเอง แตกต่างกันไปอย่างมาก

ตอนแรกเริ่ม มลรัฐต่าง ๆ ก็พยายามปรับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามแบบอย่างของประเทศอังกฤษซึ่งประกอบด้วยระเบียบของศาล คำพิพากษาของศาลจารีตประเพณีและกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งคราว เนื่องจากหลักเกณฑ์ทางวิธีพิจารณาความแพ่งปราศจากความยืดหยุ่นและเต็มไปด้วยระเบียบแบบแผน เป็นเหตุให้มีการปฏิรูปกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร การตราประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของมลรัฐนิวยอร์ก (New York) ที่เรียกว่า ฟีลด์โค้ด (Field Code) ปี 1848 ถูกมลรัฐต่าง ๆ นำไปเป็นแบบอย่าง ทำให้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของมลรัฐต่าง ๆ ส่วนใหญ่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งทั้งหลายเองก็ขาดความยืดหยุ่น และมีความละเอียดอย่างมาก ทำให้เกิดแรงกดดันที่จะคืนอำนาจ การกำหนดกฎเกณฑ์วิธีพิจารณาความแพ่งให้แก่ศาลตามเดิม

มีการเพิ่มเติมหลักวิธีพิจารณาความแพ่งนี้เสมอมา และมีชมรมฝ่ายตุลาการของสหรัฐซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลสหรัฐระดับอาวุโสเป็นผู้ทำการศึกษาหลักวิธีพิจารณาความแพ่งตลอดเวลา ชมรมตุลาการนี้มีคณะกรรมการผู้พิพากษา คณะกรรมการทนายความและคณะกรรมการศาสตราจารย์ทางกฎหมาย เป็นผู้แนะนำ

กรรมการในชมรมตุลาการนี้ได้นำเอาหลักการสมัยใหม่ใส่เข้าไปในวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งนอกจากเป็นกฎหมายสำหรับศาลสหรัฐ ศาลมลรัฐส่วนมากมักจะคัดลอกไปเป็นแบบอย่างนำไปตราเป็นกฎหมาย ถึงกระนั้นก็ตาม วิธีพิจารณาความแพ่งของมลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่อย่างมาก

วิธีพิจารณาความแพ่งของแต่ละมลรัฐ นอกจากจะมีความแตกต่างกันมากในเรื่องเขตอำนาจศาลแล้ว ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องการเยียวยา (remedy) ที่โจทก์ประสงค์

คดีแพ่งส่วนใหญ่ในศาลมักจะเป็นคดีฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนการทำละเมิดต่อชีวิตร่างกายของโจทก์ แต่บางครั้งก็เป็นการฟ้องร้องที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ เช่น การฟ้องเรียกสังหาริมทรัพย์คืนจากจำเลยที่ไม่มีสิทธิยึดถือหรือครอบครองที่เรียกว่า replevin หรือการฟ้องเพื่อเอาสิทธิการครอบครองสังหาริมทรัพย์คืนที่เรียกว่า ejectment หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการฟ้องขับไล่ตนเอง การฟ้องคดีที่มีชื่อดังกล่าวมาข้างต้นอยู่ทั่วไป แม้ความจริงในปัจจุบันจะมีแบบแห่งคำฟ้องอยู่เพียงแบบเดียวก็ตาม นอกจากการฟ้องแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว การฟ้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นตัวเงินดูจะเป็นกรณีปกติ เว้นแต่โจทก์จะแสดงให้เห็นว่าค่าสินไหมทดแทนเป็นตัวเงินจะไม่เพียงพอ ศาลอาจให้การเยียวยาทางเอคควิตีที่เรียกว่า specific performance คือการบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามการชำระหนี้เฉพาะสิ่ง หรือ injunction คือการห้ามมิให้จำเลยกระทำละเมิดอย่างใดอย่างหนึ่ง

การฟ้องคดีแพ่งนั้นอาจเป็นการฟ้องคดีที่เรียกว่า คดีบุคคลสิทธิ (action in personam) คือคดีที่ฟ้องร้องจำเลยเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นตัวเงิน การฟ้องคดีชนิดนี้ก็เพื่อให้ศาลชี้ขาดสิทธิของกลุ่มความในข้อพิพาทและกำหนดความรับผิด การฟ้องคดีประเภทที่สอง ได้แก่ การฟ้องคดีที่เรียกว่า action in rem คือคดีที่โจทก์ต้องการให้ศาลชี้ขาดสิทธิต่าง ๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ชิ้นหนึ่งชิ้นใด ศาลจะต้องมีเขตอำนาจศาลเหนือทรัพย์สิน (res) ในคดีนั้น เขตอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้นทำให้ศาลมีอำนาจชี้ขาดสิทธิของบุคคลทุกคนในโลกว่ามีผลประโยชน์อย่างไรในทรัพย์สินที่อยู่ในอำนาจศาลนั้นโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จะอยู่ในเขตอำนาจของศาลหรือไม่ คดีประเภทที่สาม ได้แก่ คดีที่เรียกว่า quasi in rem กล่าวคือ เป็นคดีที่โจทก์ต้องการบังคับหนี้บุคคลสิทธิจากทรัพย์สินของจำเลยที่อยู่ในเขตอำนาจศาล แต่ตัวจำเลยไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจ โดยโจทก์จะฟ้องคดีเหนือบุคคลธรรมดาและขอให้ศาลยึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินนั้น หลังจากที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้แล้ว ศาลย่อมจะมีเขตอำนาจศาลเหนือทรัพย์สินของจำเลยและอาจปฏิบัติต่อดังนั้นแบบ action in rem ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเหล่านั้น หมายความว่าศาลมีสิทธิที่จะชี้ขาดสิทธิของกลุ่มความเหนือทรัพย์สินของจำเลยที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาล แม้ตัวจำเลยจะไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลก็ตาม นอกจากนี้ศาลยังอาจกำหนดสิทธิของกลุ่มความให้แก่ชดลงไปเมื่อกลุ่มความมีข้อพิพาทกันจริง ๆ แต่ยังไม่อาจให้ค่าสินไหมทดแทน หรือการให้การเยียวยาอย่างอื่นยังไม่ถึงเวลา หรือไม่จำเป็น หรือไม่ได้ผลซึ่งเรียกว่า (declaratory judgment)

1. การฟ้องคดี

ปกติการฟ้องคดีเริ่มต้นด้วยการที่โจทก์ยื่นคำฟ้อง ซึ่งคำฟ้องจะต้องบรรยายถึงสภาพของข้อเรียกร้องของโจทก์และคำขอการเยียวยาที่โจทก์ประสงค์ กลุ่มความทั้งสองฝ่ายมักมีทนายความเป็นผู้ว่าต่างและแก้ต่าง ทนายความจึงเป็นผู้ที่จะเตรียมเอกสารที่จำเป็นทั้งหมดและเป็นผู้มาศาล เมื่อศาลรับฟ้องแล้วจะมีหมาย (summons) แจ้งไปยังจำเลยว่าตัวจำเลยถูกฟ้องเป็นคดีในศาลและให้จำเลยทำคำให้การ (answer) แก่ฟ้อง การส่งหมายศาลเพื่อแจ้งแก่จำเลยจะต้องได้มาตรฐานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ จะต้องแจ้งแก่จำเลยด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดในลักษณะอันควรทำให้จำเลยสามารถทราบถึงการถูกฟ้องร้องในคดีนั้น ปกติอาจส่งหมายให้ตัวจำเลยเอง หรือฝากไว้กับบุคคลที่อาศัยอยู่กับจำเลยหรือฝากไว้กับบุคคลที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการเดียวกัน ในกรณีพิเศษอาจต้องส่งหมายให้จำเลยทางไปรษณีย์หรือโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ก็ได้

ปกติจำเลยจะยื่นคำให้การ (answer) เพื่อแก้ข้อกล่าวหาของคำฟ้อง ถ้าหากจำเลยไม่ยื่นคำให้การแก้ฟ้องภายในเวลาที่ศาลกำหนด ศาลจะชี้ขาดตัดสินให้โจทก์ชนะคดีในฐานที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ คำฟ้องของโจทก์ เรียกว่า complaint คำให้การของจำเลยเรียกว่า answer และคำแก้คำให้การของจำเลยโดยโจทก์ที่เรียกว่า reply ซึ่งโจทก์อาจยื่นต่อศาลรวมเรียกว่า pleadings ซึ่งอาจเทียบได้กับคำคู่ความของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยเรา บางครั้งในคำฟ้องนั้นเองอาจมีคำขอให้ศาลใช้วิธีการชั่วคราวก่อนคำพิพากษายึดทรัพย์ของจำเลยไว้ก่อน ถ้าหากโจทก์เกรงว่าเมื่อตนชนะคดีแล้ว จำเลยอาจไม่มีทรัพย์สินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา บางครั้งอาจเป็นเรื่องที่โจทก์ขอให้ศาลห้ามจำเลยกระทำการบางอย่าง อันเป็นผลเสียหายแก่คดีของโจทก์เป็นการชั่วคราวก็ได้

ก่อนที่มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การเขียนคำฟ้องต้องเป็นไปตามหลักการเขียนคำฟ้องของคอมมอนลอว์ที่เรียกว่า common law pleading คือคู่ความจะเขียนคำฟ้องและคำให้การให้เหลือประเด็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายเพียงข้อเดียวก่อนการพิจารณา หลักวิธีพิจารณาความแพ่งศาลสหรัฐได้เปลี่ยนแปลงการเขียนคำฟ้องว่าต้องกล่าวเพียงข้อเท็จจริง ซึ่งโจทก์จะต้องพิสูจน์ในการพิจารณาเท่านั้น การบรรยายฟ้องต้องเขียนด้วยข้อความสั้น ๆ ด้วยภาษาธรรมดา กล่าวถึงข้อเรียกร้องของโจทก์พร้อมทั้งการเยียวยาที่โจทก์มีสิทธิจะได้รับตามกฎหมาย ก่อนการพิจารณาศาลอาจเรียกคู่ความมาประชุม คู่ความจะต้องมาศาล เพื่อศาลจะได้ทำการไต่สวนเพื่อจำกัดประเด็นข้อพิพาท และดูว่าคู่ความยอมรับกันในประเด็นใดเพื่อหลีกเลี่ยงการพิสูจน์ที่ไม่จำเป็น ผลพลอยได้ที่สำคัญของการประชุมคู่ความก่อนการพิจารณาคดีคือการที่คู่ความสามารถตกลงกันได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการพิจารณาคดีนั้นหรือบางครั้งทำให้การพิจารณาลงเนื่องจากมีการยอมรับกันในประเด็นข้อพิพาทบางอัน

บางครั้งวิธีการก่อนการพิจารณามีผลให้ศาลชี้ขาดได้ว่าไม่จำเป็นต้องมีการพิจารณาคดีโดยจำเลยอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลยกคำฟ้องของโจทก์เสียโดยอ้างเหตุว่า โดยข้อกฎหมายแล้ว ข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏในคำฟ้องไม่เพียงพอที่จะเป็นฟ้องได้ หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้องไม่เพียงพอที่จะได้รับการเยียวยาโดยข้อกฎหมายซึ่งศาลจะเห็นด้วยกับคำร้องของจำเลยในกรณีนี้ก็ต่อเมื่อถึงแม้ข้อเท็จจริงเป็นดังคำฟ้องของโจทก์ โจทก์ก็ไม่มีสิทธิได้รับการเยียวยาโดยข้อกฎหมาย แต่คำร้องเช่นนี้ของจำเลยมักจะไม่ทำ

เมื่อศาลไม่ได้ยกคำฟ้องของโจทก์ด้วยเหตุต่าง ๆ โจทก์ก็จะขอให้เจ้าหน้าที่ของศาลลงลำดับเลขคดีเพื่อพิจารณาในศาลต่อไป ลำดับคดีเรียกว่า calendar หรือ docket

เนื่องจากจำนวนคดีในแต่ละศาลมีจำนวนไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น บางครั้งอาจจะต้องรอไปมากกว่าหนึ่งปีจึงจะมีการพิจารณาคดีนั้น ทั้งนี้ สุดแล้วแต่ว่าศาลนั้น ๆ มีคดีมากน้อยเพียงไร

2. การพิจารณาคดีโดยระบบลูกขุน

เพื่อที่จะให้เข้าใจการพิจารณาคดีโดยใช้ระบบลูกขุน จึงจำเป็นต้องรู้ว่าระบบลูกขุนมีกำเนิดมาอย่างไร

ในตอนที่ชาวออร์แมนรุกเข้าไปในอังกฤษ วิธีการพิจารณาคดีมีอยู่ 2 แบบด้วยกัน วิธีที่หนึ่ง ได้แก่การสาบานตน (Compurgation หรือ wager of law) โดยจำเลยในคดีอาญาหรือแพ่งก็ตาม ถ้าหากสามารถหาบุคคลในฐานันดรเดียวกันกับจำเลยจำนวน 12 คน มาศาลและสาบานว่าตนเองเชื่อในคำให้การของจำเลยว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ศาลจะพิพากษาให้ปล่อยตัวจำเลยไป วิธีการพิจารณาเช่นนี้ถูกยกเลิกไปเมื่อปี ค.ศ.1833

วิธีที่สอง เป็นการพิจารณาคดีโดยวิธีพิสูจน์ด้วยไฟหรือน้ำ (trial by fire or water) โดยเชื่อกันว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยให้ผู้บริสุทธิ์ปลอดภัยจากการบาดเจ็บ สิ่งที่จำเลยจะต้องทำการพิสูจน์ มีอยู่ 2 อย่าง คือ การพิสูจน์ด้วยไฟหรือน้ำ การพิสูจน์ด้วยไฟนั้นจำกัดไว้สำหรับพวกขุนนาง ส่วนการพิสูจน์ด้วยน้ำจำกัดไว้สำหรับสามัญชน การพิสูจน์ด้วยไฟมีวิธีการดังนี้คือ จำเลยจะถือเหล็กที่เผาไฟจนร้อนจัด หนักประมาณ 1-3 ปอนด์ หรือผูกตาจำเลยแล้วให้เดินเท้าเปล่าบนพานไถนาที่เผาไฟจนร้อนจัด เป็นระยะทาง 9 ฟุต และเอาผ้าพันแผลไว้และแกะออกเมื่อพ้น 3 วัน หากจำเลยไม่มีการบาดเจ็บใด ๆ ถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์

ส่วนการพิสูจน์ด้วยน้ำ จะพิสูจน์ด้วยน้ำร้อนหรือน้ำเย็นก็ได้ การพิสูจน์ด้วยน้ำร้อนได้แก่การจุ่มมือลงไปใต้น้ำร้อนจนถึงข้อศอกและชักมือออกทันทีเพื่อไม่ให้บาดเจ็บ ส่วนการพิสูจน์ด้วยน้ำเย็นได้แก่การที่จำเลยจะต้องกระโดดลงไปใต้น้ำ ถ้ำลอยขึ้นโดยไม่ได้ใช้วิธีว่ายน้ำถือว่าจำเลยผิดจริง แต่ถ้าจำเลยจมน้ำ ถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ พวกนอร์แมนนำเอาการพิจารณาคดีด้วยการต่อสู้เข้ามาในเกาะอังกฤษ (trial by battle) ฝ่ายที่ชนะในการต่อสู้เป็นผู้ชนะในคดีนั้น การพิจารณาคดีแบบนี้ยกเลิกไปเมื่อ ค.ศ.1819

พวกนอร์แมนก็ได้นำเอาสิ่งที่เป็นต้นตอของระบบการพิจารณาโดยใช้ลูกขุนเข้ามาด้วย กล่าวคือ พวกนอร์แมนใช้คน 12 คนทำหน้าที่เสมือนศาลสอบสวน (Court of Inquest) เพื่อชี้ขาดในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน โดยเฉพาะที่ดินที่พระเจ้าแผ่นดินสามารถอ้างสิทธิเอาได้ เพราะเหตุใดจึงต้องใช้ 12 คน มีเรื่องเล่ากันว่า เพราะต้องการให้ตัวเลขตรงกับจำนวนสาวก 12 คนแรกที่พระเยซูทรงคัดเลือกไว้เพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนา

ในปี ค.ศ.1215 มีการตั้งรณต่อสู้ระหว่างกษัตริย์จอห์นและขุนนางอังกฤษ กล่าวคือ กษัตริย์จอห์น ทรงขูดรีด และกดขี่พวกขุนนาง แต่กษัตริย์จอห์นก็ทรงได้รับการสนับสนุนจากผู้พิพากษา เนื่องจากทรงมีอิสระในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้พิพากษาตามพระราชอัธยาศัย ขุนนางจำนวน 12 คน และพระเจ้าจำนวน 12 รูป จึงบังคับให้กษัตริย์จอห์นลงนามในมหาบัตร (Magna Carta) บทบัญญัติซึ่งเป็นที่น่าสนใจมีความว่า “บุคคล (freeman) จะถูกควบคุมหรือจำขัง หรือจะถูกริบเอากรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือถูกไล่ออกจากบ้าน หรือลงโทษไม่ได้เว้นแต่ได้รับการตัดสินของบุคคลที่อยู่ในฐานะนอกระดัดเดียวกัน หรือตามหลักนิติธรรมของแผ่นดิน” โดยข้อกำหนดของมหาบัตรนี้เอง มีผู้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นการกำหนดให้ชาวอังกฤษทุกคนมีสิทธิได้รับการพิจารณาโดยลูกขุนในศาล แต่ความจริงมิใช่เช่นนั้น คำว่า freeman ในที่นี้ไม่ใช่ free man ที่หมายถึงความถึงเสรีชนทั่วไป แต่ freeman ในมหาบัตร หมายความว่าพวกขุนนางที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่สามารถตกทอดไปยังทายาท สิ่งที่เข้าใจผิดอีกข้อหนึ่งได้แก่ คำว่าหลักนิติธรรมของแผ่นดิน (the law of the land) วลีนี้เป็นแต่การให้ประกันแก่พวกขุนนางว่า พวกขุนนางยังคงใช้การพิจารณาคดีด้วยการต่อสู้ต่อไปได้ กษัตริย์จะยึดเอาทรัพย์สินของพวกขุนนางโดยพลการไม่ได้ กษัตริย์ยังคงประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนต่อไป ส่วนพวกขุนนางจะได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยบุคคลที่อยู่ในฐานะนอกระดัดเดียวกัน จึงเห็นได้ว่า มหาบัตรนี้เป็นแต่เพียงปฏิญญาระหว่างพวกขุนนางกับกษัตริย์เท่านั้น ไม่ได้เป็นเครื่องพัฒนาการพิจารณา

ความหมายที่แท้จริงของแมกนาคาร์ตาและ Statute of Westminster ก็เพื่อก่อตั้งหลักนิติธรรมอันถูกต้อง หลักการอันนี้ได้นำไปบัญญัติไว้ในบทเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 ของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา และพระราชบัญญัติเดียวกันนี้เองยังกำหนดให้มีศาลหลวงเคลื่อนที่จากท้องที่หนึ่งไปยังอีกท้องที่หนึ่ง และกำหนดการพิจารณาขึ้นมาเช่นเดียวกับศาลเคลื่อนที่ในปัจจุบัน เมื่อศาลกำหนดการพิจารณาขึ้นมา ผู้คนที่อาศัยบริเวณที่ศาลทำการพิจารณาต้องรายงานว่ามีกระทำความผิดทางอาญาอย่างไรบ้าง ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดจะถูกนำมาพิจารณาโดยลูกขุนซึ่งมีทั้งหมด 12 คน ซึ่งเป็นผู้อยู่ในบริเวณดังกล่าวและเป็นผู้รู้ความจริงในคดีนั้นดี ฝ่ายที่แพ้คดีอาจร้องขอให้พิจารณาโดยขุนนางจำนวน 24 คน ซึ่งเป็นวิธีการอุทธรณ์ครั้งแรกในประเทศอังกฤษ ถ้าคณะขุนนาง ชุดหลังพิพากษาคดีตรงข้ามกับคณะลูกขุนชุดแรก ลูกขุนทั้ง 12 คน ก็จะมี ความผิด จะต้องถูกปรับ บางกรณีรุนแรงถึงกับริบทรัพย์สินทั้งหมดของลูกขุน

ในช่วงระยะเวลานี้เอง ประเทศอังกฤษยังไม่มีทนายความ จนกระทั่งถึงประมาณปี ค.ศ.1300 รัฐสภาอังกฤษจึงอนุมัติให้คน 40 คนเป็นทนายความ ซึ่งเป็นจำนวนที่คิดว่าเพียงพอสำหรับความจำเป็นของประเทศในเวลานั้น

เมื่อจำนวนจำเลยของพลเมืองเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นการยากที่จะหาคนจำนวน 12 คนที่ทราบการกระทำต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านและทราบข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะเป็นพยานและเป็นลูกขุน กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม การใช้พยานบุคคลในศาลโดยเปิดเผย นับว่ามีความมั่นคงพอสมควร

ต่อมาระบบลูกขุนจึงแปรเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ มีการเปลี่ยนจากการที่จะเป็นลูกขุนได้เพราะต้องรู้ข้อเท็จจริงในคดี มากลายเป็นว่าการที่จะเป็นลูกขุนได้เพราะว่าบุคคลนั้นไม่รู้ข้อเท็จจริงในคดีนั้นมาก่อน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

หลักฐานแรกสุดที่บันทึกการพิจารณาคดีโดยลูกขุนที่เกือบจะมีลักษณะเช่นเดียวกับปัจจุบันนี้ปรากฏในหนังสือบันทึกคำพิพากษาที่มีชื่อเรียกว่า เยียร์ บุก (Year Book) ในรัชสมัยพระเจ้าเฮนรี ที่ 4 (Henry IV) ซึ่งครองราชย์ตั้งแต่ปี ค.ศ.1399-1413 มีนักเขียนคนหนึ่ง ในรัชสมัยพระเจ้าเฮนรี ที่ 6 (1422-1471) เคยเขียนบรรยายระบบการพิจารณาของศาลโดยระบบลูกขุน ซึ่งเห็นได้ว่ามีลักษณะเดียวกันกับระบบลูกขุนในปัจจุบัน ยกเว้นแต่เพียงว่าลูกขุนที่มีความรู้ในเหตุการณ์เท่านั้นที่มีสิทธิเป็นลูกขุน ระบบลูกขุนในตอนนั้นไม่อาจยับยั้งการก่อกำเนิดของศาล สตาร์ แชมเบอร์ (Star Chamber) ซึ่งดำรงอยู่ตั้งแต่ปี 1510-1603 ศาลสตาร์ แชมเบอร์มีเขตอำนาจทั้งทางอาญาและทางแพ่งอย่างกว้างขวาง ได้รับการยกเว้นจากการแทรกแซงของลูกขุนและสามารถลงโทษได้ทุกชนิด ยกเว้นโทษประหารชีวิต ในระหว่างที่มีศาลสตาร์แชมเบอร์นั้น เพียงแต่ถูกกล่าวหา ก็เหมือนกับได้รับการลงโทษแล้ว สาเหตุคือว่าผู้พิพากษาในขณะนั้นเลวร้ายมาก เนื่องจากยอมอยู่ใต้อาณัติของกษัตริย์และจำกัดพยานหลักฐานมิให้ลูกขุนรับรู้ ลูกขุนเองก็มีความเกรงกลัวต่อผู้พิพากษาที่จะกล่าวหาว่าลูกขุนตัดสินตรงกันข้ามกับพยานหลักฐาน ตราบิดที่มีความผิดฐานตัดสินไม่ตรงกับพยานหลักฐาน (attaint) การพิจารณาโดยลูกขุนอย่างแท้จริงก็ไม่ได้ แม้จะมีวิธีพิจารณาคดีคล้ายคลึงกับปัจจุบันก็ตาม ความผิดฐานตัดสินไม่ตรงกับพยานหลักฐาน (attaint) ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ.1670 ในปีนี้มีการพิจารณาคดีหนึ่งในศาลเซสชัน (Sessions Court) จำเลยสองคนถูกกล่าวหาว่าสมคบกันเพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย จำเลยคนหนึ่งคือ นายวิลเลียม เพนน์ (William Penn) ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งอาณานิคมเพนซิลเวเนีย ลูกขุนตัดสินให้จำเลยพ้นผิดทั้ง ๆ ที่มีพยานหลักฐานอันเป็นปฏิปักษ์ต่อจำเลยอย่างมากก็ตาม ลูกขุนถูกตัดสินว่ามีผิดฐานตัดสินความขัดต่อพยานหลักฐานโดยให้จำเลยที่มีความผิดอย่างชัดเจนพ้นความผิดไป อันเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของกษัตริย์และขัดต่อคำสั่งของศาล ลูกขุนที่มีชื่อ บุษเชลล์ (Bushell) จึงอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไปยังศาลคอมมอนพลีส์ ประธานศาลคอมมอนพลีส์ได้เขียนความเห็นในคำพิพากษาที่มีความสำคัญยิ่ง ยกเลิกความผิดฐานตัดสินความขัดกับพยานหลักฐาน (attaint)

จึงเห็นได้ว่าเป็นการต่อสู้อันยาวนานเริ่มตั้งแต่คนธรรมดาพยายามหลีกเลี่ยงให้พ้นศาลศาสนาอันเลวร้ายของพวกนอร์แมนที่ชอบสอดเข้าไปในเรื่องภายในของครอบครัวของผู้อื่นจนจำเลยได้รับสิทธิให้การเป็นพยานในศาลโดยเปิดเผยภายใต้คำสาบานเป็นการป้องกันการให้การอันเป็นเท็จ โดยผู้กล่าวหาจะต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในศาลและจะต้องถูกถามคำถามในภายหลัง จึงเป็นการกีดกันมิให้ตุลาการที่เห็นแก่ทรัพย์สินตัดสินข้อเท็จจริงตามจินตนาการของตนเอง และโอนหน้าที่นี้ไปยังลูกขุนที่ประกอบด้วยคนทั่วไป ทำให้จำเลยมีหนทางขัดขวางมิให้ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดได้โดยง่าย โดยฝ่ายอัยการจะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยเปิดเผยในศาลและจะหวังอาศัยตุลาการที่ขึ้นอยู่กับกษัตริย์ไม่ได้อีกต่อไป เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นสถานะทางกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยลูกขุนที่ชาวอังกฤษนำมาสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา

การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการพิจารณาโดยลูกขุนตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่าต้องการให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้รับการพิจารณาด้วยความเป็นธรรม การต่อสู้นี้มีได้หยุดยั้งเมื่อชาวอาณานิคมนำเอาระบบความยุติธรรมมาสู่โลกใหม่ ตุลาการในอาณานิคมอเมริกาก็พยายามครอบงำลูกขุนเช่นเดียวกัน เพื่อให้พ้นจากแรงกดดัน จึงจำเป็นต้องจัดตั้งระบบการพิจารณาโดยลูกขุนเช่นที่พบเห็นในปัจจุบัน

3. สหรัฐอเมริการับเอาระบบการพิจารณาโดยลูกขุน

ชาวอาณานิคมสหรัฐมีความไม่พอใจการดำเนินการของอาณานิคมอยู่แล้ว และในคำประกาศอิสรภาพก็ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของกษัตริย์อังกฤษเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลไว้ดังนี้คือ

“พระองค์ทรงให้ผู้พิพากษาขึ้นอยู่กับพระราชประสงค์ของพระองค์แต่เพียงผู้เดียว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอายุราชการ การอยู่ในตำแหน่ง จำนวนเงินเดือนและการจ่ายเงินเดือน”

ชาวอาณานิคมมีความคาดหวังที่จะจัดตั้งระบบกระบวนการยุติธรรมที่ตุลาการจะเป็นอิสระจากการครอบงำของฝ่ายต่าง ๆ และมีการก่อตั้งสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุน ชาวอาณานิคมก็ประสบความสำเร็จจนกลายเป็นมรดกตกทอดมาถึงชาวอเมริกันยุคปัจจุบัน

คำประกาศอิสรภาพทำให้แต่ละมลรัฐมีฐานะเป็นรัฐอิสระ มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองโดยสมบูรณ์ แม้ว่าโดยส่วนรวมจะเป็นประเทศเดียวกันก็ตาม ในระยะเวลา

จึงเห็นได้ในอารัมภบทมีข้อความเด่นมีอยู่ 2 คำ คือคำว่า ความยุติธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญก็ไม่กล่าวว่าคำนี้หมายความว่าอย่างไร ดังนั้นผู้ร่างรัฐธรรมนูญจึงเห็นพ้องกันว่า ควรจะมีบทบัญญัติเพิ่มเติมเพื่ออธิบายความหมายของคำว่าความยุติธรรม จึงเกิดมีบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 10 บทด้วยกัน ซึ่งบทที่หนึ่งถึงบทที่ 9 มีชื่อเรียกโดยรวมว่า “Bill of Rights” บทเพิ่มเติมนี้มีผลใช้บังคับในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1791 นับเป็นครั้งแรกที่มีการแจกแจงให้ประชาชนทราบว่าสิทธิอะไรบ้างที่รัฐบาลไม่อาจล่วงละเมิดได้ คำว่าความยุติธรรมจึงมีความหมายแน่นอนตามกฎหมายที่ปรากฏใน Bill of Rights ดังนั้น ถ้าหากบุคคลได้รับสิทธิเหล่านี้ เขาก็ได้รับความยุติธรรมตามกฎหมาย

คำที่น่าสังเกตอีกคำหนึ่งคือคำว่า สงบสุข ซึ่งหมายความว่าประชาชนแต่ละคนสามารถที่จะดำรงชีวิตประจำวันได้โดยไม่มีใครมารบกวนความสงบสุขของตนเอง ซึ่งหมายความว่ากฎหมายเป็นสิ่งสูงสุด

ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาเองได้กล่าวถึงการพิจารณาโดยลูกขุนไว้ในมาตรา 3 ข้อ 2 วรรคที่ 2 ว่าการพิจารณาคดีอาญาทั้งหมดเป็นการพิจารณาโดยลูกขุน ยกเว้นการพิจารณาถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ (impeachment) แต่ไม่มีบทบัญญัติว่าการพิจารณาคดีแพ่งโดยลูกขุน บทบัญญัติเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ของรัฐธรรมนูญกำหนดว่าบุคคลใดจะถูกพิจารณาในคดีที่มีโทษถึงประหารชีวิต หรือคดีอาญาอุกฉกรรจ์มีโทษโดยปราศจากการไต่สวนชี้ขาดของคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) หาได้ไม่ และบุคคลใดจะถูกบังคับให้เป็นพยานเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญาหาได้ไม่ ในบทเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 6

บทบัญญัติเพิ่มเติมที่ 5 และที่ 6 ใช้กับศาลสหรัฐและศาลมลรัฐ รัฐธรรมนูญของแต่ละมลรัฐก็มีบทบัญญัติทำนองเดียวกัน

อาศัยอำนาจที่แต่ละมลรัฐยังคงสงวนไว้กับตนเอง รัฐสภาของแต่ละมลรัฐจึงมีสิทธิที่จะกำหนดคุณสมบัติและวิธีการคัดเลือกลูกขุน จำนวนลูกขุนซึ่งต้องเห็นพ้องกันเพื่อทำคำชี้ขาดเพื่อให้ผลตามกฎหมาย หรือกำหนดว่าลูกขุนมีสิทธิแต่เพียงชี้ขาดข้อเท็จจริงเท่านั้น หรือมีสิทธิที่จะกำหนดโทษด้วย

4. การขอใช้สิทธิพิจารณาคดีโดยลูกขุน

ตามหลักวิธีพิจารณาความแพ่งของสหรัฐ ผู้ที่มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุนจะต้องขอใช้สิทธินั้นเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน 10 วันหลังจากที่ได้ส่งคำคู่ความอันหลังสุด มิฉะนั้นจะถือว่าสละสิทธิที่ขอให้มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุน ศาลชั้นต้นของมลรัฐก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ถ้าหากคู่ความที่มีสิทธิขอให้มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุนไม่ใช้สิทธิขอให้มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ก็ถือว่าสละสิทธิ แต่ตามหลักวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้นสหรัฐ ถ้าหากผู้พิพากษาเห็นสมควรอาจอนุญาตให้มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุนก็ได้ ถึงแม้จะไม่ได้ขอให้มีการพิจารณาโดยลูกขุนก็ตาม

5. การคัดเลือกลูกขุน

คณะลูกขุนที่จะเป็นผู้พิจารณาข้อเท็จจริงซึ่งมีจำนวน 12 คนหรืออาจน้อยกว่า คัดเลือกมาจากคณะบุคคลจำนวนมากที่ศาลเรียกมายังศาลเพื่อจะคัดเลือกให้เป็นลูกขุน คณะลูกขุนจะต้องเป็นบุคคลที่คัดเลือกโดยสุ่มเอาจากทุกมุมเมือง ไม่มีการเจาะจงตัวบุคคล มิฉะนั้นจะถูกคัดค้านว่าการคัดเลือกไม่ได้เป็นการสุ่มเอา และการละเลยไม่คัดเลือก

6. การคัดค้านลูกขุนทั้งคณะ

การคัดค้านลูกขุนทั้งคณะมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ต้องดูว่าการคัดเลือกลูกขุนเป็นไปตามวิธีการกำหนดได้ในกฎหมายหรือไม่ เช่น กฎหมายกำหนดให้นำชื่อของผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนจำนวน 36 คนมาใส่ไว้ในกล่อง แล้วให้เด็กอายุไม่เกิน 10 ขวบเป็นคนจับรายชื่อขึ้นมา ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อเด็กจับรายชื่อบุคคลที่จะมาเป็นลูกขุนขึ้นมา เจ้าหน้าที่ก็ปรึกษาหารือกันแล้วตัดสินว่าจะเอาชื่อบุคคลนั้นใส่กลับเข้าไปในกล่องอีก กรณีเช่นนี้ศาลตัดสินว่าทำให้ลูกขุนทั้งคณะที่ตั้งขึ้นมาเสียไปใช้ไม่ได้

ประเด็นที่สอง ต้องดูว่ามีการยกเว้นบุคคลจากบางส่วนของชุมชนหรือไม่ เพราะจะเป็นการทำให้คณะลูกขุนไม่ได้ประกอบด้วยบุคคลซึ่งมาจากทุกมุมเมืองของชุมชนอย่างเป็นธรรม ศาลสูงสหรัฐเคยตัดสินว่าการจำกัดไม่ให้ผู้หญิงเข้าไปเป็นลูกขุนอย่างเป็นระบบนั้นเป็นความผิดพลาดของศาลที่มีผลให้อาจต้องถูกกลับคำพิพากษา หรือในการจำกัดรายชื่อคนผิวดำที่อาจจะถูกเรียกมาเป็นลูกขุนน้อยกว่าสัดส่วนของจำนวนคนผิวดำทั้งหมดเป็นการถือว่ามีผลเสียในเรื่องผิว เป็นต้น

สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นลูกขุนนั้นมีการกำหนดโดยรัฐบัญญัติของรัฐบาลกลางหรือของมลรัฐ แล้วแต่กรณี เช่นตามรัฐบัญญัติของสหรัฐ กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นลูกขุนได้จะต้องมีอายุ 21 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้นเป็นเวลา 1 ปี ไม่เป็นผู้เคยกระทำความผิดอาญาชั้นเฟลโลนี อ่านและเขียนภาษาอังกฤษได้ จะต้องเป็นผู้มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ เพียงพอที่จะเป็นลูกขุนได้ มีบุคคลบางประเภทที่ไม่อาจเป็นลูกขุนได้ เช่น ผู้เยาว์ คนต่างชาติคนที่ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น มีบุคคลบางประเภทที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเป็นลูกขุน เช่น แพทย์ พนักงานดับเพลิง เจ้าหน้าที่ตำรวจ และบุคคลที่ถ้าหากมาทำหน้าที่ลูกขุนแล้วจะได้รับความลำบากหรือความไม่สะดวกอย่างยิ่ง เช่นต้องสูญเสียรายได้ หรือมีความจำเป็นที่ต้องอยู่ในบ้าน เป็นต้น

เมื่อมีคดีมาสู่ศาลที่จะต้องพิจารณาโดยลูกขุน ผู้พิพากษาก็จะขอให้ผู้จะเป็นลูกขุนมาศาล ปกติจะเรียกมาเป็นจำนวนสองเท่าของผู้ต้องหาทำหน้าที่ลูกขุน แล้วเจ้าหน้าที่เขียน

- 1) เพื่อดูว่าผู้จะเป็นลูกขุนนั้นมีคุณสมบัติตามกฎหมายที่จะเป็นลูกขุนได้หรือไม่
  - 2) เพื่อวินิจฉัยว่ามีเหตุเพียงพอที่จะคัดค้านลูกขุนคนหนึ่งคนใดโดยมีสาเหตุหรือไม่
  - 3) เพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น สำหรับคัดค้านลูกขุนคนหนึ่งคนใดโดยไม่มีเหตุ
- หลักวิธีพิจารณาความแพ่งของสหรัฐอเมริกาบัญญัติว่า ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความหรือทนายของคู่ความตรวจสอบผู้จะเป็นลูกขุน หรือศาลอาจทำการตรวจสอบเอง มีผู้พิพากษาเป็นจำนวนมากมักจะเริ่มการตรวจสอบด้วยคำถามว่า มีใครที่รู้จักกับคู่ความหรือทนายของคู่ความในคดีนี้ โปรดยกมือขึ้น ถ้ามีลูกขุนคนใดยกมือขึ้น ผู้พิพากษาก็จะซักถามลูกขุนที่ยกมือนั้นต่อไป เมื่อผู้พิพากษาซักถามเสร็จแล้วก็จะอนุญาตให้ทนายของคู่ความซักถามต่อไป หลักวิธีพิจารณากำหนดว่า ผู้พิพากษาจะต้องให้โอกาสทนายของคู่ความตรวจสอบเพิ่มเติม ขอบเขตของการตรวจสอบขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษา

7. การคัดค้านลูกขุนเป็นรายบุคคล

การคัดค้านลูกขุนเป็นรายบุคคลมีวิธีการ 2 อย่างคือ

1. การคัดค้านโดยมีสาเหตุ (Challenge for Cause) ซึ่งชื่อก็บอกกล่าวในตัวว่าเป็นการยกเอาเรื่องที่ลูกขุนที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่นั่งพิจารณาคดีนั้นได้ คือ

- 1) ขาดคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- 2) มีความสัมพันธ์กับคู่ความหรือทนายของคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยทางสายโลหิตหรือโดยการสมรส

3) มีความลำเอียงหรืออคติ

เมื่อทนายความของคู่ความฝ่ายใดได้แสดงให้เห็นว่าลูกขุนคนใดไม่สมควรจะเป็นลูกขุนในคดีที่กำลังพิจารณา และผู้พิพากษาเห็นด้วยกับทนายความผู้นั้น ลูกขุนคน

2. การคัดค้านโดยไม่ระบุนสาเหตุ ทนายมีสิทธิที่จะคัดค้านลูกขุนโดยระบุนสาเหตุได้โดยไม่จำกัดจำนวน ถ้าหากผู้พิพากษาไม่เห็นด้วยกับการคัดค้านลูกขุนคนใดและไม่สั่งให้ลูกขุนคนนั้นพ้นจากหน้าที่ ซึ่งทนายความเกรงว่าลูกขุนที่ตนคัดค้านนั้นอาจจะไม่พอใจซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อคดีของตน ทนายความก็อาจใช้วิธีคัดค้านโดยไม่ต้องระบุนสาเหตุที่เรียกว่า “Peremptory Challenge” ซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการบอกกับศาลว่าตนเองไม่สามารถให้เหตุผลได้ แต่ตนเองไม่ต้องการให้ลูกขุนคนนั้นนั่งพิจารณาคดีของตน วิธีการคัดค้านโดยไม่ให้เหตุผลนี้จะต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง เพราะในคดีหนึ่ง ๆ ทนายความของคู่ความแต่ละฝ่ายมีสิทธิคัดค้านลูกขุนโดยไม่ต้องระบุนสาเหตุ (Peremptory Challenge) ได้ไม่เกิน 3 คน

เมื่อได้ลูกขุนครบ 12 คน หลังจากการคัดค้านและได้คนใหม่มาแทนแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะให้ลูกขุนทั้งหมดสาบานตัวตามคำบอก หลังจากทีลูกขุนสาบานตัวแล้ว ศาลก็จะเริ่มทำการพิจารณาคดี

8. การพิจารณาคดี

ก่อนอื่นคู่ความทั้ง 2 ฝ่ายจะแถลงเปิดคดีซึ่งจะเป็นการอธิบายคดีของฝ่ายตนเองให้ลูกขุนทราบเพื่อลูกขุนจะได้เข้าใจพยานหลักฐานฝ่ายของตน ในบางมลรัฐจำเลยไม่จำเป็นต้องแถลงเปิดคดีจนกว่าจะถึงเวลาที่จะเริ่มพิสูจนคดีของตนเอง หลังจากแถลงเปิดคดีแล้วโจทก์ก็จะนำพยานหลักฐานมาพิสูจนคดีของตนเองโดยการนำพยานบุคคลเข้าสืบการพิสูจนส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นวาจามากกว่าจะเป็นพยานเอกสาร แต่ในคดีเกี่ยวกับธุรกิจพยานเอกสารอาจมีจำนวนมากก็ได้ ลักษณะหนึ่งของระบบการพิจารณาแบบปรปักษ์ (adversary system) พยานที่มานั้นเป็นพยานของฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยโดยเฉพาะ ไม่ใช่พยานของศาล

ศาลอาจออกหมายเรียกบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลมาศาลและให้ถ้อยคำหรือให้ส่งพยานวัตถุหรือพยานเอกสารก็ได้ ถ้าหากบุคคลนั้นไม่สมัครใจมาศาล ตามปกติคู่ความทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะให้การ บุคคลแรกที่ถูกเรียกมาให้การที่คอกพยาน ได้แก่พยานฝ่ายโจทก์เพื่อที่ทนายฝ่ายโจทก์จะได้ซักถามเบิกความเป็นประโยชน์แก่คดีของ

ถึงจุดนี้โจทก์คงจะได้เสนอพยานหลักฐานอย่างเพียงพอในประเด็นต่าง ๆ ที่ตนมีภาระการพิสูจน์ เพื่อให้ลูกขุนตัดสินให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี จำเลยอาจทดสอบได้โดยการยื่นคำร้องขอให้ศาลยกฟ้องคดีของโจทก์ หรือขอให้ศาลตัดสินให้ฝ่ายจำเลยชนะคดี ประเด็นจึงมีอยู่ว่าตามพยานหลักฐานของโจทก์เท่าที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้เพียงพอที่ลูกขุนทั่วไปจะตัดสินให้โจทก์ชนะคดีหรือไม่ ประเด็นนี้ถือกันว่าเป็นประเด็นข้อกฎหมายมากกว่าเป็นประเด็นข้อเท็จจริง และผู้พิพากษาแต่เพียงผู้เดียวที่จะเป็นผู้ชี้ขาดคำร้องนี้ ถ้าหากศาลเห็นด้วยกับคำร้องขอให้ยกฟ้อง ย่อมให้ทำการพิจารณาคดีสิ้นสุดลง และเป็น การชี้ขาดประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี ถ้าหากศาลยกคำร้องของจำเลย จำเลยย่อมมีหน้าที่ที่จะดำเนินคดีต่อไปโดยจำเลยมีหน้าที่นำพยานหลักฐานมาเสนอต่อศาลทำนองเดียวกับที่โจทก์ดำเนินการมาแล้ว คราวนี้ฝ่ายโจทก์มีสิทธิที่จะถามค้านจำเลย เมื่อจำเลยนำพยานหลักฐานมาสืบจนหมดสิ้นแล้ว ฝ่ายโจทก์อาจนำพยานหลักฐานมาหักล้างได้ หลังจากได้สืบพยานจนหมดสิ้นแล้ว ทั้งสองฝ่ายอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ลูกขุนตัดสิน

ตามทางปฏิบัติของวิธีพิจารณาความสมัยใหม่ ผู้พิพากษาไม่จำเป็นต้องทำตามแบบแผนในการสั่งให้ลูกขุนชี้ขาดคดี ถ้าหากศาลสั่งยกคำร้องเสีย การพิจารณาก็จะดำเนินต่อไปจนเสร็จสิ้น ทำายที่สุดคู่ความก็จะแถลงปิดคดีของตนเอง ในบางมลรัฐฝ่ายโจทก์จะเป็นแถลงปิดคดีก่อน แล้วจำเลยจึงเป็นฝ่ายแถลงปิดคดี โจทก์ยังมีสิทธิแถลงกล่าวแก้อีกครั้งหนึ่ง ส่วนมลรัฐอื่น ๆ ก็กำหนดให้ฝ่ายจำเลยเป็นฝ่ายแถลงปิดคดีของตนเองก่อน แล้วโจทก์จึงเป็นฝ่ายแถลงปิดคดีของตนตามหลัง คำแถลงปิดคดีจะต้องจำกัดอยู่ในขอบเขตของพยานหลักฐานที่ได้นำเสนอต่อศาล และคู่กรณีจะต้องพยายามชักจูงให้ลูกขุนตัดสินคดีให้ฝ่ายตนเป็นผู้ชนะคดีโดยการวิเคราะห์จากพยานหลักฐาน เสร็จแล้วผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดข้อกฎหมายให้ลูกขุนวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงตามหลักกฎหมายที่ผู้พิพากษาเป็นผู้วางแนวทางเอาไว้ให้ ก่อนที่จะจบคำเบิกความของทั้งสองฝ่าย คู่ความอาจยื่นคำเสนอแนะข้อกฎหมายที่ตนต้องการให้ลูกขุนวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงตามข้อเสนอแนะของตนและผู้พิพากษาเองก็อาจเปิดเผยต่อคู่ความทั้งสองฝ่ายว่าตนจะเสนอแนะข้อกฎหมายต่อลูกขุนอย่างไร เพื่อว่าคู่ความทั้งสองฝ่ายจะได้กำหนดข้อโต้เถียงไปในแนวของคำเสนอแนะข้อกฎหมายนี้ได้ มีศาลในบางมลรัฐที่กำหนดให้การเสนอแนะข้อกฎหมายอาจกระทำได้ก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยาน

ในระหว่างศตวรรษที่ 19 อำนาจของผู้พิพากษากลับไปมาก เนื่องจากความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคลธรรมดาที่ทำหน้าที่เป็นลูกขุน และความทรงจำที่ไม่ดีนักเกี่ยวกับกรณีที่ผู้พิพากษามีความลำเอียงและใช้อำนาจเด็ดขาดเมื่อเป็นตัวแทนของกษัตริย์ในการควบคุมอาณานิคม เมื่อบทบาทของผู้พิพากษาน้อยลงเท่าใด ลูกขุนก็มีบทบาทมากขึ้นเท่านั้น และทนายความฝ่ายจำเลยก็มีบทบาทมากขึ้นโดยอ้อมด้วยลักษณะอันหนึ่งของการที่ว่าผู้พิพากษามีบทบาทน้อยมากในการพิจารณาคดีเห็นได้จากคำเสนอแนะข้อกฎหมายของผู้พิพากษาในมลรัฐส่วนมากจะต้องไม่มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำหนักของพยานหลักฐานหรือความเชื่อถือได้หรือไม่ได้ของพยานบุคคล คำเสนอแนะข้อกฎหมายของผู้พิพากษานั้นจะต้องจำกัดอยู่เฉพาะหลักกฎหมายในอันที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับการชั่งน้ำหนักพยานเท่านั้น มีหลายมลรัฐที่ห้ามมิให้ผู้พิพากษาสรุปพยานหลักฐานที่นำสืบในศาล ในบางมลรัฐมีการห้ามการให้คำเสนอแนะข้อกฎหมาย

สำหรับการพิจารณาที่ไม่มีลูกขุนนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องมีคำแนะนำข้อกฎหมายถ้าคู่ความมีคำร้องต่อศาล ผู้พิพากษาก็อาจแถลงด้วยวาจาถึงข้อกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการชี้ขาดคดีก็ได้

หลังจากที่ศาลให้คำแนะนำข้อกฎหมายแล้ว ลูกขุนทั้งหมดจะเข้าไปในห้องลูกขุน (jury room) เพื่อจะได้ใช้พิจารณาฎานไคร์ครวญพยานหลักฐานที่ตนได้รับฟังมาในการตัดสินคดี บุคคลภายนอกจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับไม่ได้เป็นอันขาด จนกว่าจะได้มีคำชี้ขาดตัดสินคดีแล้ว (verdict) ซึ่งอาจต้องใช้เวลาหลายชั่วโมงหรือเป็นเวลาหลายวันก็ได้ สำหรับคดีแพ่งการที่จะชี้ขาดว่าฝ่ายใดเป็นผู้ชนะในคดีนั้น ต้องอาศัยน้ำหนักข้างมากของพยานหลักฐานหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือตามข้อเท็จจริงของทั้งสองฝ่ายเท่าที่ปรากฏของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นไปได้มากกว่าของอีกฝ่ายหนึ่งนั่นเอง ตามประวัติศาสตร์คำชี้ขาดตัดสินของลูกขุนทั้ง 12 คนจะต้องเป็นเอกฉันท์ แต่หลักเกณฑ์อันนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยรัฐธรรมนูญ หรือบทบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรอื่น ในบางมลรัฐถ้าหากคู่ความทั้งสองฝ่ายยินยอม คำชี้ขาดตัดสินของลูกขุนก็ไม่จำเป็นต้องเป็นมติเอกฉันท์ก็ได้ ถ้าหากลูกขุนไม่สามารถชี้ขาดตัดสินได้โดยคะแนนเสียงเอกฉันท์ เรียกว่า “hung jury” ซึ่งจะเกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก ถ้าหากลูกขุนไม่อาจชี้ขาดได้ เนื่องจากไม่ได้คะแนนเสียงตามที่กฎหมายกำหนด ลูกขุนทั้งหมดจะถูกสั่งให้พ้นจากหน้าที่ และจะต้องดำเนินการคัดเลือกลูกขุนและทำการพิจารณาคดีนั้นใหม่ทั้งหมด บางแห่งอาจมีการถามลูกขุนว่าจะชี้ขาดให้โจทก์หรือจำเลยเป็นฝ่ายชนะโดยเปิดเผยในศาลเพื่อต้องการจะนับคะแนนการชี้ขาดให้ได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ คำชี้ขาดตัดสินของลูกขุนอาจเป็นคำชี้ขาดในลักษณะทั่ว ๆ ไป (general verdict) กล่าวคือ เป็นเพียงชี้ว่า ฝ่ายใดเป็นผู้ชนะคดีพร้อมทั้งกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่กรณี บางครั้งลูกขุนต้องให้คำชี้ขาดพิเศษ (special verdict) กล่าวคือ ลูกขุนจะต้องตอบคำถามข้อเท็จจริงบางอันที่ผู้พิพากษาตั้งคำถามขึ้นมา อาศัยรากฐานจากคำตอบของลูกขุนนี้เอง ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ชี้ขาดคดี ในบางท้องที่ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าลูกขุนที่เรียกกันว่า jury foreman จะเป็นผู้กล่าวคำชี้ขาดแทนลูกขุนทั้งหมดด้วยวาจา บางท้องที่ก็กำหนดให้เขียนคำชี้ขาดลงบนแผ่นกระดาษโดยมีหัวหน้าลูกขุนลงนาม

หลังจากที่ลูกขุนได้ชี้ขาดแล้ว ฝ่ายที่แพ้คดีอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่โดยอาศัยเหตุต่าง ๆ รวมทั้งความผิดพลาดของกระบวนการวิธีพิจารณาของศาลในการชี้ขาดอนุญาตให้รับฟังพยานหลักฐานบางอย่าง หรือความผิดพลาดในการให้คำเสนอแนะข้อกฎหมายของผู้พิพากษา หรือว่าคำชี้ขาดของลูกขุนขัดกับน้ำหนักของพยานหลักฐาน ถ้าหากผู้พิพากษาเห็นว่าคำตัดสินใหม่ทดแทนต่ำหรือสูงเกินควรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้พิพากษาอาจใช้อำนาจเพิ่มหรือลดจำนวนลงตามที่เห็นสมควร และอาจสั่งให้มีการพิจารณาคดีใหม่ได้ ถ้าหากการเปลี่ยนแปลงจำนวนคำตัดสินใหม่ทดแทนนี้ไม่เป็นที่ยอมรับของคู่ความ ฝ่ายแพ้คดีอาจร้องขอให้ศาลชี้ขาดให้ตนชนะคดีโดยไม่ต้องคำนึงถึงคำชี้ขาดของลูกขุน (judgment notwithstanding the verdict) หรือเรียกเป็นภาษาลาตินว่า “non obstante verdicto” คำชี้ขาดของศาลโดยไม่ต้องคำนึงถึงคำชี้ขาดของลูกขุนนี้มีผลเท่ากับเป็นการลบล้างคำชี้ขาดของลูกขุนนั่นเอง เป็นการชี้ขาดของศาลว่าพยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอตามกฎหมายที่จะคำจุนการชี้ขาดได้ ดังนั้น จึงตัดสินให้อีกฝ่ายหนึ่งชนะคดีไป แต่ทั้งนี้ผู้ที่ขอให้ศาลชี้ขาดให้ตนชนะคดีโดยไม่ต้องคำนึงถึงคำชี้ขาดของลูกขุนนั้นจะต้องเคยขอให้ศาลชี้ขาดให้ตนชนะคดีโดยอาศัยเหตุผลว่าตามลักษณะของพยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏนั้น ลูกขุนทั่ว ๆ ไปจะต้องชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีมาก่อนและศาลได้ยกคำร้องนั้นเสีย เหตุผลของการที่ขอให้ศาลชี้ขาดให้ตนเป็นผู้ชนะคดีโดยไม่ต้องคำนึงถึงคำชี้ขาดของลูกขุนก็เป็นเช่นเดียวกับเหตุผลของกรณีที่กำลังกล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้

การชี้ขาดให้อีกฝ่ายหนึ่งชนะคดีโดยไม่ต้องคำนึงถึงคำชี้ขาดของลูกขุนถือเป็นข้อกฎหมาย ซึ่งถ้าหากศาลอุทธรณ์กลับคำชี้ขาดของผู้พิพากษานั้น ศาลอุทธรณ์ย่อมพิพากษาคดีนั้นได้เลย เนื่องจากมีคำชี้ขาดของลูกขุนอยู่ก่อนแล้ว เป็นการประหยัดเวลา

การใช้ระบบลูกขุนเป็นผู้ตัดสินข้อเท็จจริงและกำหนดค่าสินไหมให้แก่โจทก์ในคดีแพ่ง เป็นเหตุให้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เชิงตำหนิในบางโอกาส เนื่องจากเห็นว่าลูกขุนมักจะเข้าตัวกับผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า โดยการตัดสินคดีให้เป็นผลร้ายแก่องค์กรทางธุรกิจขนาดใหญ่ ดังในคดี *Liebeck v. McDonald's Restaurants*¹ หรือเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อ “McDonald's coffee case” ซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์สินค้า เป็นคดีที่จุดประกายให้มีการถกเถียงกันอย่างมากที่จะให้มีการปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยลักษณะละเมิด เมื่อคณะลูกขุนในคดีนี้ตัดสินให้ บริษัท McDonald จ่ายค่าสินไหมแก่โจทก์เป็นเงินถึง \$2.86 ล้าน เนื่องจากโจทก์ถูกกาแฟลวก ทำให้ได้รับบาดเจ็บ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นสั่งให้ลดค่าสินไหมลงเหลือ \$640,000 แต่คู่ความทั้งสองสามารถตกลงกันได้ในจำนวนที่ไม่มีการเปิดเผยก่อนที่ศาลอุทธรณ์จะมีคำพิพากษา ข้อเท็จจริงในคดีมีว่า เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 1992 นางสเตลลา ไลเบ็ค (Stella Liebeck) เป็นหญิงชราอายุ 79 ปี จากเมือง Albuquerque มลรัฐ New Mexico เข้าไปสั่งซื้อกาแฟในราคา 49 เซ็นต์ จากภัตตาคาร McDonald ซึ่งเป็นภัตตาคารประเภทสามารถขับรถเข้าไปซื้อจากช่องหน้าต่างของภัตตาคาร นางไลเบ็คนั่งอยู่บนที่นั่งผู้โดยสารของรถยนต์ โดยมีหลานชายเป็นผู้ขับ เมื่อซื้อกาแฟเสร็จเรียบร้อยแล้ว หลานชายก็จอดรถเพื่อให้นางไลเบ็คเติมน้ำตาลและครีมลงในถ้วยกาแฟ นางไลเบ็คเอาถ้วยกาแฟวางอยู่ตรงหว่างขาของเธอ และดึงฝาครอบถ้วยกาแฟออก ระหว่างเติมน้ำตาลและครีม เธอทำกาแฟหกรดหน้าตักของตนเอง

---

¹Liebeck v. McDonald's Restaurant, [Online], Available URL: http://en.wikipedia.org/wiki/McDonald's_coffee_case.

ในขณะที่นางไลเบ็คสวมกางเกงไหมพรม ซึ่งดูดซับกาแฟได้อย่างดี และกระชับติดกับผิวหนังของเธอ ขณะที่เธอนั่งทับบนกองน้ำกาแฟเป็นเวลานาน 90 วินาที เป็นเหตุให้เธอถูกน้ำร้อนลวกตรงบริเวณต้นขา ก้น และบริเวณอวัยวะเพศ เธอถูกนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรักษาตัว เป็นเวลา 8 วัน เพื่อทำการปลูกถ่ายผิวหนัง และพักรักษาตัวต่อเป็นเวลา 2 ปี

นางไลเบ็คพยายามตกลงขอค่าสินไหมจากบริษัท McDonald เป็นเงิน \$20,000 เป็นค่ารักษาพยาบาล ซึ่งเธอจ่ายไปก่อนเป็นเงิน \$11,000 ซึ่งบริษัท McDonald เสนอให้เพียง 800 \$ เท่านั้น และไม่ยอมเพิ่มให้ นางไลเบ็คจึงให้ทนายความฟ้องบริษัท McDonald ยังศาลชั้นต้นในมลรัฐ New Mexico กล่าวหาว่าบริษัท McDonald มีความประมาทอย่างร้ายแรง (gross negligence) ในการจำหน่ายกาแฟที่เป็นภัยอันตรายและมีความชำรุดบกพร่องในการผลิต ทนายความของนางไลเบ็คเสนอที่จะตกลงค่าสินไหมเป็นเงิน \$90,000 ซึ่งบริษัท McDonald บอกปัดไม่ยอมตกลงด้วย

ในการพิจารณาคดี ทนายโจทก์ได้นำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลว่ากาแฟของบริษัท McDonald มีความร้อนถึง 180-190°F (82-88 °C) ด้วยความร้อนระดับนี้สามารถทำให้ผิวหนังได้รับบาดเจ็บระดับสาม (third degree burn) ภายในเวลาเพียง 2 ถึง 7 วินาที

การพิจารณาคดีเริ่มตั้งแต่วันที่ 8-17 สิงหาคม 1994 คณะลูกขุนตัดสินคดีโดยใช้หลักการเปรียบเทียบความประมาท (comparative negligence) โดยเห็นว่าบริษัท McDonald มีส่วนรับผิดชอบในความประมาท 80% และนางไลเบ็คมีส่วนรับผิดชอบในความประมาท 20% คณะลูกขุนเห็นว่าตัวอักษรคำเตือนบนถ้วยกาแฟว่ากาแฟร้อนจัด ไม่ใหญ่พอ และมีข้อความไม่เพียงพอ และตัดสินให้บริษัท McDonald จ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่นางไลเบ็คเป็นการชดเชยความเสียหาย (compensatory damages) เป็นเงิน \$200,000 ซึ่งมีการลดลง 20% คงเหลือ \$160,000 นอกจากนี้ยังมีการตัดสินให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมในลักษณะเป็นการลงโทษ (punitive damages)¹ จำเลยให้แก่โจทก์อีกเป็นเงิน \$2.7 ล้าน ซึ่งเป็นมูลค่าของรายได้จากการขายกาแฟสองวัน โดยบริษัท McDonald มีรายได้จากการขายกาแฟ

---

¹การเยียวยาในคดีละเมิด คือการให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมเป็นเงินตรา (monetary damages) ให้แก่โจทก์ซึ่งแยกออกเป็นสองประเภทคือค่าสินไหมในลักษณะเป็นการชดเชยให้โจทก์กลับสู่สถานภาพเดิมก่อนมีการละเมิด (compensatory damages) และค่าสินไหมในลักษณะที่เป็นการลงโทษจำเลย (punitive damages).

